

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МОРСЬКИХ ПОРТІВ УКРАЇНИ

Мігай Н.Б., канд. екон. наук, доцент

Хмарська І.А., канд. екон. наук., доцент

Первомайська філія Національного університету кораблебудування імені адмірала

Макарова

Україна, Миколаїв

natalyamigay6@gmail.com

***Анотація.** Доповідь присвячена висвітленню проблем формування ефективної логістичної інфраструктури морських портів України. Здійснено аналіз діяльності вітчизняних морських портів та визначено переваги створення мультимодальних логістичних центрів*

***Ключові слова:** морський порт, транспортно-логістичний сервіс, логістична інфраструктура, мультимодальний логістичний центр*

Вступна частина. У сучасних умовах трансформації глобальної економічної моделі світогосподарських зв'язків, формування ефективної логістичної інфраструктури морських портів для будь-якої країни, яка має вихід до моря є надважливим завданням. Сучасна конкурентна боротьба на ринках світової морської торгівлі має тенденції до змін у співвідношенні між обсягами випуску товарів та послуг і місцем основних орієнтованих на експорт галузей у світовому розподілі праці. Підприємства морської галузі виступають лідерами з перевалки вантажів різного типу за умов якісної специфікації кожного окремого морського порту світу [1].

Морські порти України є найважливішою складовою частиною не тільки транспортної, але і виробничої інфраструктури країни. Їх роль у вітчизняній економіці визначається тим, що вони розташовані на напрямках міжнародних транспортних коридорів, а також тим, що через них проходить адміністративний та економічний кордон України. На жаль, сучасні українські реалії функціонування морських торговельних портів у напрямку забезпечення ефективного транспортно-логістичного сервісу свідчать про досить низький рівень розвитку. Як результат, низький попит на послуги морських торговельних портів України, порівняно із закордонними через недостатній рівень розвитку логістичної інфраструктури.

Конкуренція та перехід вагової частини клієнтів до портів сусідніх країн вимагає рішучих дій у прийнятті рішень щодо розвитку нових технологій та підвищення якості та швидкості обробки вантажів в українських портах[2]. Формування засад реформування портових послуг, позиціонування морських портів України як потужних логістичних центрів в міжнародних транспортних коридорах набуває сьогодні особливої актуальності.

Метою роботи є дослідження основних проблем розвитку логістичної інфраструктури морських портів України та визначення переваг формування ефективних логістичних центрів на їх основі.

Основна частина. Ефективне використання можливостей морських портів України є суттєвою передумовою розвитку вітчизняної економіки. Жорстка конкуренція на міжнародних ринках, сучасні інтеграційні процеси, а також економічні реалії визначають необхідність чіткого розуміння завдань щодо розвитку, реформування та підвищення ефективності роботи системи морських портів.

Згідно даних Адміністрації морських портів в Україні існує портовий комплекс, який станом на 2019р. налічує 13 морських портів (Рені, Ізмаїл, Усть-Дунайськ, Білгород-Дністровський, Чорноморськ, Одеса, Южний, Миколаїв, Ольвія, Херсон, Скадовськ, Бердянськ, Маріуполь), здатних переробити до 230 млн. т вантажів на рік, більше 100 портових операторів, які забезпечують роботу морських портів(табл. 1).Для порівняння - у 2013 р. Україна володіла 18 морськими портами. Третину наявних потужностей становлять державні стивідорні компанії, зношування основних фондів яких сягає 80% [3]. Для

виявлення проблем розвитку логістичної інфраструктури України здійснено аналіз діяльності морських портів.

Таблиця 1. Сучасний стан морських портів України (2018)[3]

Показники	Одиниці
Кількість морських портів, шт.	13
Кількість причалів, шт..	263
Протяжність причалів, км.	40
Оброблено вантажів (експорт, імпорт, транзит), тис. тон	135,171
Дохід, млн.. грн.	7394

Динаміка вантажообігу морськими портами України наведена на рис. 1

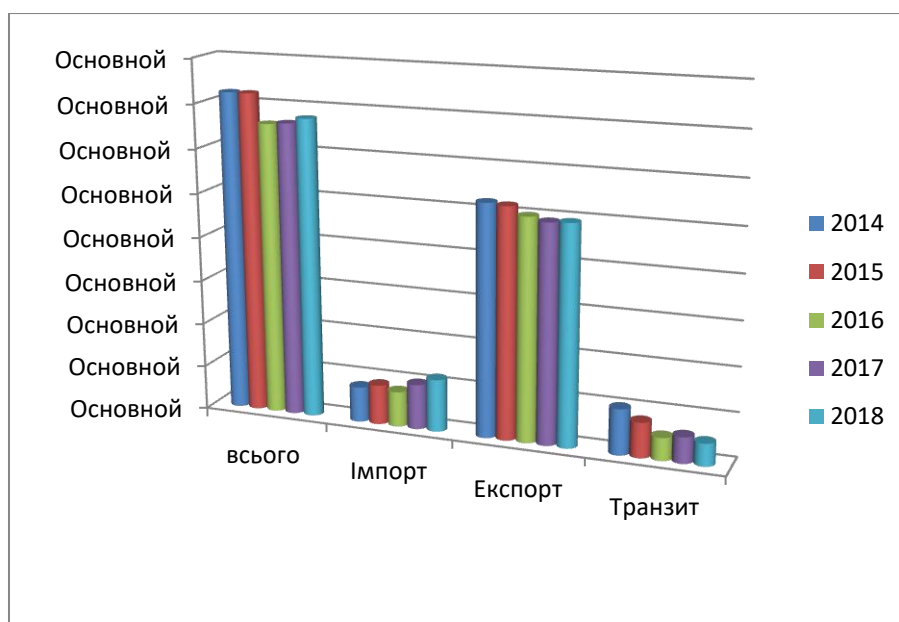

Рис. 1. Динаміка вантажообігу морськими портами України складено за даними [3]

Як видно з рис.1. вантажообіг морських портів за аналізований період має стійку негативну динаміку за показником транзиту вантажів. Це може свідчити про недовіру клієнтів до надійності логістичної системи забезпечення морських перевезень. При цьому, згідно даних Міністерства інфраструктури України за 2016–2019 роки перевалка вантажів у морських портах зростає. Так, у 2017 році вантажообіг у портах України збільшився на 0,6%, у 2018 році - на 2%, а за 6 місяців 2019 року у порівнянні з аналогічним періодом 2018 року цей показник вже досягає +13%. В поточному році найкращі показники демонструють морські порти Чорноморськ (121,1%), Миколаїв (119,5%), Одеса (112,3%), Рені (110,6%), Усть-Дунайськ (218,3%), Херсон (131,2%) та Південний (120,3%)[4].

В той же час, рівень розвитку логістичної інфраструктури України займає низькі позиції в міжнародних рейтингах. Необхідно відмітити, що в останні роки спостерігаються позитивні зрушення. Так, у спеціалізованому міжнародному рейтингу торгової логістики за узагальнюючим показником LPI 2016, де було представлено 160 країн, які оцінювалися за п'ятибальною системою, Україна займала 80 місце. Оцінка країни становила 2,74 бали з 5 можливих, а у міжнародному позиціюванні по субіндексу логістичної компетентності Україна мала лише 2,55 бала. Цей же показник LPI 2018 для нашої країни у 2018 році мав такі значення: 66 місце країни у міжнародному рейтингу, оцінка країни 2,83 бала, а позиціонування по субіндексу логістичної компетентності 2,84 бала. [5].

Основними проблемами, що перешкоджають розвитку логістичної інфраструктури морських портів України є: нестача коштів для фінансування усіх видів робіт; незбалансованість розвитку перевантажувальних потужностей та наземної інфраструктури загального користування; низький рівень координації між видами транспорту та місцевою владою із забезпечення розвитку припортової інфраструктури; низька ефективність використання потенціалу існуючих перевантажувальних потужностей; обмеженість інструментів залучення приватних інвестицій; недостатньо розвинута транспортна інфраструктура в морських портах та на акваторіях; недостатній рівень та невідповідність глибин в окремих морських портах; повільне оновлення основних фондів та невідповідність їх технічного рівня сучасним вимогам; втрата вітчизняними портами транзитних вантажопотоків, їх переорієнтація на порти країн Балтики, Польщі, Румунії, Німеччини; недосконалість процедур митного оформлення та наявність високих корупційних ризиків; недостатній рівень впровадження електронних систем оформлення вантажів та недосконалі тарифна політика у сфері надання послуг; недостатній рівень якості послуг; неможливість здійснення повномасштабної оптимізації діяльності державних підприємств морської галузі у зв'язку з високим рівнем витрат на утримання об'єктів соціальної інфраструктури; низький рівень участі органів місцевої влади в процесі розвитку морських портів регіону; надмірне фіскальне навантаження на портові збори; відсутність сформованої політики щодо забезпечення соціальних гарантій та оптимізації персоналу галузі на тлі зростаючої інтенсифікації та автоматизації виробничих процесів.

Світовий досвід підтверджує, що підвищення рівня надання логістичних послуг в портовій сфері України найкраще реалізувати за рахунок створення на їх основі мультимодальних логістичних центрів.

Основними принципами створення логістичних центрів мають стати наступні: мінімізація логістичних витрат; координація перевізного процесу всього логістичного ланцюга; вибір учасників об'єднання за критерієм ефективності взаємодії; диспетчеризація процесу перевезень; автоматизована система управління складськими приміщеннями; формування конкурентних переваг.

Розвиток логістичної інфраструктури морських портів дозволить забезпечити економічне зростання та конкурентні переваги на міжнародному рівні завдяки підвищенню інвестиційної привабливості територій з розвинутою транспортно-складською інфраструктурою, поліпшенню екологічної безпеки, оптимізації транспортної інфраструктури та взаємодії вантажовласників і операторів під час обслуговування всього логістичного процесу, збільшення доходів держави від реалізації транзитного потенціалу.

REFERENCES

- [1] Нікулін С.Г., Рощина Н.В. Світові тенденції розвитку морських портів / С.Г. Нікулін, Н.В. Рощина // Актуальні проблеми секторальної економіки. 2015. – № 4(20). С. 148–154.
- [2] Корнійко Я. Р. Технологічні та інформаційні переваги формування мультимодальних транспортно-логістичних центрів [Електронний ресурс] / Я. Р. Корнійко // Водний транспорт. - 2016. - Вип. 1. - С. 113-117. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vodt_2016_1_20
- [3] Адміністрація морських портів України. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.uspa.gov.ua/pokaznikiroboti/pokazniki-roboti-2018>
- [4] Вантажообіг морських портів зростає вже три роки [Електронний ресурс] // - Режим доступу: <https://www.depo.ua/ukr/money/vantazhoobig-morskikh-portiv-zrostaе-vzhe-tri-roki-201909121027394>
- [5] GlobalRankings 2016 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://lpi.worldbank.org/international/scorecard/radar/254/C/UKR/2018#chartarea>

Mihai N. B. PhD in economics, Assistant professor

Khmarska I.A. PhD in economics, Assistant professor

Problems of development of seaports logistic infrastructure in Ukraine

Abstract. The report is devoted to the problems of formation of efficient logistic infrastructure of Ukrainian seaports. The analysis of the activity of domestic seaports are completed and advantages of creating multimodal logistics centers are identified

Keywords: seaports, transport and logistics service, logistics infrastructure, multimodal logistics center

Мигай Н.Б., к.э.н., доц.

Хмарская И.А. к.э.н., доц.

Проблемы развития логистической инфраструктуры морских портов Украины

Аннотация. Доклад посвящен изучению проблем формирования эффективной логистической инфраструктуры морских портов Украины. Осуществлен анализ деятельности отечественных морских портов и определены преимущества создания мультимодальных логистических центров.

Ключевые слова: морской порт, транспортно-логистический сервис, логистическая инфраструктура, мультимодальный логистический центр.